

VEDOMIE - ako najvyššia forma informačného odrazu

VÝCHODISKO: - PRINCÍP VŠEOBECNÝCH SÚVISLOSTI: VZÁJOMNÉ PÔSOBNIE MÁ UNIVERZÁLNY CHARAKTER (NEEXISTUJÚ ABSOLÚTNE IZOLOVANÉ OBJEKTY). V PROCESE VZÁJOMNÉHO PÔSOBNIA MATERIÁLNE OBJEKTY ZAZNAMENÁVAJÚ NA SEBE VPLYVY PÔSOBIACICH OBJEKTOV (STOPY). TÚTO VLASTNOSŤ OZNAČUJEME POJMOM **ODRAZ**.

ODRAZ = JE „SCHOPNOSŤ“ (VLASTNOSŤ) MATERIÁLNYCH SYSTÉMOV ZAZNAMENÁVAŤ V SVOJICH ŠTRUKTÚRACH PÔSOBNIE INÝCH OBJEKTOV.

RÔZNE MATERIÁLNE ŠTRUKTÚRY = RÔZNA SCHOPNOSŤ ZAZNAMENÁVAŤ VPLYVY ZVONKU: JE ZÁVISLÁ OD EXISTUJÚCICH MATERIÁLNYCH ŠTRUKTÚR, KTORÝMI SYSTÉM DISPONUJE.

NB: POZNANIE GENÉZY MATERIÁLNYCH ŠTRUKTÚR JE SÚČASNE AJ POZNANÍM GENÉZY FORIEM ODRAZU. ODMIETNUTIE TOHTO PRÍSTUPU BY ZNAMENALO NIELEN UZNANIE NEMENNOSTI, STÁLOSTI VO SVETE A ODMIETNUTIE VÝVOJA, ALE VO VZŤAHU K PROBLÉMU VEDOMIA BY ZÁKONITE SMEROVALO K UZNANIU TÉZY O MOMENTÁLNOU „OBJAVENÍ SA“ VEDOMIA V PODOBE UŽ „FUNGUJÚCEHO“ ĽUDSKÉHO VEDOMIA!

V NEŽIVEJ PRÍRODE VZÁJOMNÉ PÔSOBNIE OBJEKTOV A EFEKTY TÝCHTO VZÁJOMNÝCH PÔSOBNÍ MÁ PODOBU MECHANICKÝCH, FYZIKÁLNO-CHEMICKÝCH ZMIEN (**STÔP**) – STOPA V SNEHU, POKRIVENÉ PLECHY ÁUT, TIENĽ ...

V ŽIVEJ LÁTKE:

PRECHOD OD HMOTY NEŽIVEJ K HMOTE ŽIVEJ, EVOLÚCIA FORIEM ODRAZU JE SPÄTÁ SO VZNIKOM **INFORMAČNÉHO ODRAZU**

INFORMAČNÝ ODRAZ = JE ODRAZ, PRI KTOROM STOPY PO PÔSOBNÍ URČITÝCH MATERIÁLNYCH ŠTRUKTÚR SLŮŽIA K AKTÍVNEJ ORIENTÁCII V PROSTREDÍ.

= JE SPÄTÝ S AKTÍVNÝM VYUŽITÍM VÝSLEDKOV VONKAJŠIEHO PÔSOBNIA

!!! V TOMTO PRÍPADE POUŽÍVAME POJEM „INFORMÁCIA“ V NAJŠIRŠOM ZMYSLE!!!

KONCEPCIE CHÁPANIA INFORMÁCIE:

A. ATRIBUTÍVNA: INFORMÁCIA SA CHÁPE AKO VLASTNOSŤ VŠETKÝCH MATERIÁLNYCH OBJEKTOV (?);

B. FUNKCIONÁLNA: INFORMÁCIA SA DÁVA DO SÚVISLOSTI IBA SO SAMOORGANIZUJÚCIMI SA SYSTÉMAMI

SAMOORGANIZUJÚCE SYSTÉMY: SYSTÉM SCHOPNÝ NEUSTÁLE UDRŽIAVAŤ SVOJU KVALITATÍVNU URČENOSŤ, ÚČELOVO ORGANIZOVAŤ SVOJU ČINNOSŤ A PRETO VÝBEROVO REAGOVAŤ NA PODNETY Z VONKAJŠIEHO SVETA. TÚTO SCHOPNOSŤ NACHÁDZAME U ŽIVÝCH ORGANIZMOV.

V NEŽIVEJ PRÍRODE STOPA AKO VÝSLEDOK PÔSOBNIA OBJEKTU NA INÝ OBJEKT SA **NESTÁVA** ZDROJOM JEHO VLASTNEJ AKTIVITY, T.J. PÔSOBNIE NEVYVOLÁVA AKTIVITU DRUHÉHO OBJEKTU, TZV. SPÄTNÁ VÄZBA JE ROVNÁ NULE (ZRKADLO JE „ĽAHOSTAJNÉ“ K TOMU, ČO SA V ŇOM ODRÁŽA), EFEKTY VZÁJOMNÉHO PÔSOBNIA SA NEVYUŽÍVAJÚ K ORIENTÁCII V OKOLITOM PROSTREDÍ. (nový problém: umelá inteligencia!?)

VZNIK INFORMAČNÉHO ODRAZU SÚVISÍ SO VZNIKOM SYSTÉMOV A MATERIÁLNYCH ŠTRUKTÚR, KTORÉ SÚ SCHOPNÉ NIELEN PRIJÍMAŤ VONKAJŠIE PÔSOBNIA (PODNETY ZVONKU) A ADEKVÁTNE MENIŤ SVOJ STAV, ALE AKTÍVNE ORGANIZOVAŤ SVOJ POHYB UŽ AKO SAMOPOHYB V OKOLITOM PROSTREDÍ.

EVOLÚCIA ŠTRUKTÚR ŽIVÝCH ORGANIZMOV Z HLADISKA SPÔSOBU ICH REAGOVANIA NA PODNETY ZVONKU SMEROVALA OD DRÁŽDIVOSTI ČEZ CITLIVOSŤ A PSYCHICKÝ ODRAZ K VEDOMIU A SEBAUVEDOMENIU.

DRÁŽDIVOSŤ: VLASTNOSŤ PRÍTOMNÁ VŠETKÝM ŽIVÝM ORGANIZMOM (RASTLINÁM I ŽIVOČÍCHOM) TÁTO SCHOPNOSŤ REAGOVANIA NA PODNETY NIE JE SPÄTÁ S EXISTENCIOU NERVOVÝCH BUNIEK A NERVOVÉHO SYSTÉMU. U RASTLÍN SA PREJAVUJE V PODOBE **TROPIZMOV, TAXIÍ, NASTIÍ.**

(alebo nám zase čosi uniklo?!?. Odporúčam prečítať *Učme se od nich pomalosti. Filosof vedy Paco Calvo se zabývá inteligencií rostlin.* Paco Calvo - autor knihy *Planta sapiens*. Podľa neho sú rastliny sapientné, t.j. múdre, rovnako ako každá iná forma života: baktérie, huby alebo živočích. Link: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-salon-ucme-se-od-nich-pomalosti-filosof-vedy-paco-calvo-se-zabyva-inteligenci-rostlin-40424154>

Ďalší zaujímavý článok: *O tajném životě stromů. Rozhovor s německým spisovatelem a lesníkem Peterem Wohllebenem.* V článku sa o.i. píše: „**Takže říkáte, že rostliny mají vědomí?**“

Otázkou samozrejme je, čo je to vedomí alebo čo je inteligencia. Pořád nevíme, jak se v našich mozcích rodí i ty nejjednodušší myšlenky. Takže si pokaždé řekneme, že nezáleží, co to vlastně je, ale zkrátka my lidé to máme a ostatní formy života ne. Vyhradjeme si tím jakousi exkluzivitu. Ale myslím si, že jestli něco jako vedomí existuje, pak ho musejí mít i rostliny.“ Link: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-salon-o-tajnem-zivote-stromu-rozhovor-s-nemeckym-spisovatelem-a-lesnikem-peterem-wohllebenem-40411798>

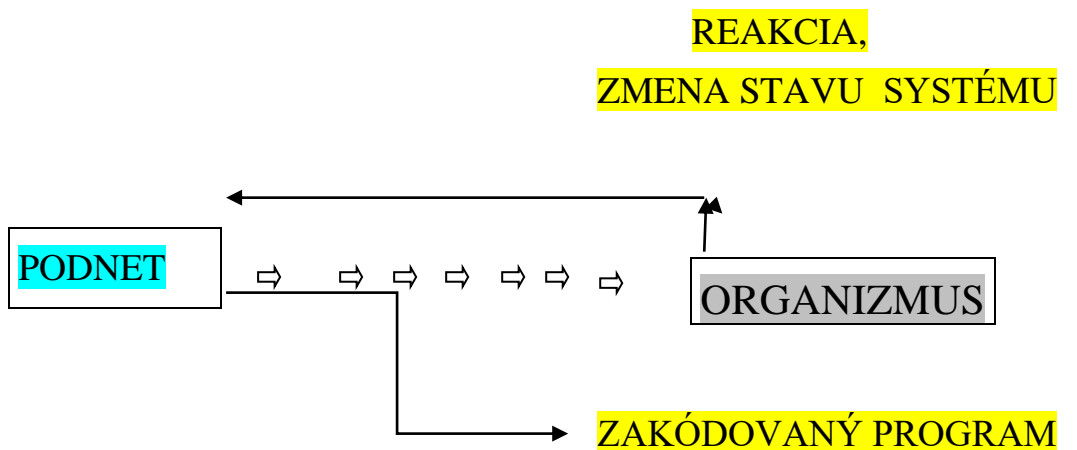
CITLIVOSŤ JE UŽ SPÄTÁ S PRÍTOMNOSŤ NERVOVÝCH ZAKONČENÍ, KTORÉ EŠTE NIE SÚ ORGANIZOVANÉ DO CENTRÁLNEHO NERVOVÉHO SYSTÉMU.

PSYCHICKÝ ODRAZ – REAGOVANIE MÁ FORMU REFLEXU, KTORÝ ZABEZPEČUJE CENTRÁLNY NERVOVÝ SYSTÉM.

VEDOMIE – CNS EVOLUCIONIZUJE SMEROM KU KULTÚRNYM FORMÁM ADAPTÁCIE A JEHO ZÁKLADOM SA STÁVA **DRUHÁ SIGNÁLNA SÚSTAVA.**

SAMOPOHYB – VLASTNOSŤ VŠETKÝCH ŽIVÝCH ŠTRUKTÚR - JE MOŽNÝ NA ZÁKLADE VNÚTORNÉHO, BIOCHEMICKY ZAKÓDOVANÉHO PROGRAMU, KTORÝ JE OBSIAHNUTÝ V JEHO MATERIÁLNO M SUBSTRÁTE ŽIVÝCH FORIEM.

PRI INFORMAČNOM ODRAZE VONKAJŠIE PÔSOBNIE SPÔSOBUJE ZMENU STAVU SYSTÉMU NIE PRIAMO, ALE SPROSTREDKOVANE, T.J. CEZ AKTIVIZÁCIU VNÚTORNÉHO ZAKÓDOVANÉHO PROGRAMU SAMOPOHYBU

VONKAJŠÍ PODNET AKTIVIZUJE VNÚTORNÝ PROGRAM SAMOPOHYBU, NO! NEVYVOLÁVA SAMOTNÝ POHYB (IBA AKTIVIZUJE PROGRAM). SAMOTNÝ POHYB (REAKCIA NA PODNET) JE ORGANIZOVANÝ (REGULOVANÝ) VNÚTORNÝM PROGRAMOM, KTORÝ JE AKTIVIZOVANÝ SIGNÁLOM, KTORÝ JE OBSIAHNUTÝ VO VONKAJŠOM PODNETE.

SIGNÁL JE JEDNOTOU INFORMÁCIE A JEJ MATERIÁLNEHO NOSITEĽA.

INFORMAČNO-SIGNÁLNY CHARAKTER VONKAJŠIEHO PODNETU NIE JE URČOVANÝ VLASTNOSŤAMI PODNETU AKO TAKÉHO, NAPR. JEHO ENERGETICKÝMI PARAMETRAMI, ALE **SCHOPNOSŤAMI ODRAŽAJÚCEHO SYSTÉMU** URČITÝM SPÔSOBOM VYUŽIŤ TENTO PODNET AKO PROSTRIEDOK PRE ORIENTÁCIU.

Podnet s malými energetickými a látkovými charakteristikami sa môže vyznačovať veľkým informačno-signálnym významom pre určitý odrážajúci systém!

PRETO: jeden a ten istý podnet - reakcia rôznych materiálnych systémov je rôzna, t.j. informačno-signálny charakter podnetu je rôzny. Systémy vyznačujúce sa schopnosťou informačného odrazu majú schopnosť výberového a „predbiehajúceho“ odrazu.

OBSAHOM SIGNÁLU nie sú jeho fyzikálne a chemické vlastnosti, ale to, **ČO** ho vyvolalo a **K ČOMU JE URČENÝ**.

NB! Informácia v pravom zmysle je „ČO“ je obsahom signálu a „K ČOMU“ slúži. PRETO: informácia je vnútorným smerovaním signálu!

INFORMÁCIA neexistuje nezávisle od signálu, je obsiahnutá v ňom!

NO! informácia nezávisí od konkrétnych fyzikálnych charakteristík signálu! Jedna a tá istá informácia môže byť prenášaná rôznymi signálmi.

VÝBEROVÝ CHARAKTER - systém schopný informačného odrazu využíva tie parametre a faktory, ktoré pozitívne vplyvajú na jeho sebazáchovu a vývoj, a naopak, snaží sa uniknúť vplyvu faktorov, ktoré pôsobia na neho destabilizujúco, ktoré môžu narušiť jeho systém, brániť, resp. spomaľovať jeho fungovanie a vývoj. *(Aj u tých najjednoduchších jednobunkových organizmov zisťujeme, že ak sa čosi stáva podnetom, t.j. je nositeľom určitej informácie, aktívna reakcia je buď v podobe smerovaní k podnetu, alebo úniku od neho!)*

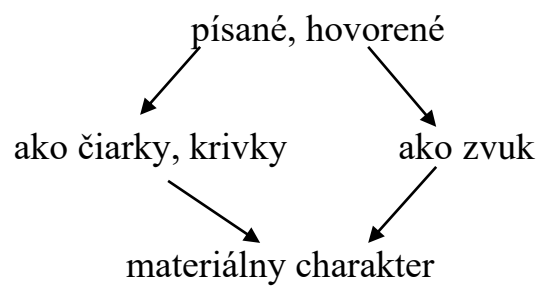
STUPEŇ ZLOŽITOSTI A FORMY INFORMÁCIE ZÁVISIA OD KVALITATÍVNYCH CHARAKTERISTÍK OBJEKTU AJ SUBJEKTU, OD TYPU PREDÁVANÝCH SIGNÁLOV, KTORÉ NA NAJVYŠŠOM STUPNI SA REALIZUJÚ FORMOU JAZYKOVÝCH ZNAKOVÝCH SYSTÉMOV.

ako
PREDMET —————> ZNAK, ZNAKOVÁ FUNKCIA
iba ak je nositeľom **sociálnej informácie**, t.j.
významu a zmyslu
=
nemusia byť späté s materiálnymi parametrami
znaku

Význam a zmysel - prejavujú sa iba v **kontexte určitej kultúry**

PREDMET —————> ZNAK <————> VÝZNAM

Slovo

význam jedného znaku môže
byť rôzny v rôznych kultúrach
(hra významov)